

INSTITUTIONEN FÖR FILOSOFI, LINGVISTIK OCH VETENSKAPSTEORI

Avsändare

Institutionen för filosofi, lingvistik och vetenskapsteori
Erik Malmqvist, erik.malmqvist@gu.se
Utbildningsansvarig

Mottagare

Humanistiska fakultetsstyrelsen

Åtgärdsplan för huvudområdet vetenskapsteori och Evidensbasering: teori, praktik, kontext, Magister/masterprogram

I enlighet med ”Vägledning för utbildningsutvärdering på grundnivå och avancerad nivå med extern bedömning 2017–2023” (Dnr V 2017/667) inkommer Institutionen för filosofi, lingvistik och vetenskapsteori härmed med en åtgärdsplan rörande två utbildningar vid institutionen: huvudområdet vetenskapsteori och magister/masterprogrammet Evidensbasering: teori, praktik, kontext (hädanefter ”Evidensprogrammet”).

Utgångspunkt för åtgärdsplanen är den externa bedömargruppens slutgiltiga skriftliga utlåtande daterat 21 juni 2022 och de relaterade muntliga synpunkter som framfördes vid det återföringsmöte som hölls samma datum, där institutionen representerades av Morten Sager (programkoordinator för Evidensprogrammet), Johan Söderberg (tidigare studierektor för vetenskapsteori), Christopher Kullenberg (nuvarande studierektor för vetenskapsteori) och Erik Malmqvist (utbildningsansvarig). De föreslagna åtgärderna har diskuterats mellan dessa personer, inom ämnesrådet för vetenskapsteori och Evidensprogrammets programråd samt i institutionens ledningsgrupp. Åtgärdsplanen har författats av Erik Malmqvist, Morten Sager och Christopher Kullenberg.

Inledande kommentarer

Inledningsvis kan konstateras att bedömargruppens övergripande omdöme är att båda utbildningarna ”genomförs på ett tillfredsställande sätt som uppfyller kvalitetskrav och mål samt ofta rent av överträffar de förväntningar och behov som uttrycks från såväl studenter som lärare och omgivande samhälle” och att ingen av dem lider av några ”allvarliga brister”. Bedömningsgruppen finner också att båda utbildningarna lever upp till samtliga 8 kriterier som utgör grund för bedömningen (se ”Vägledning” s. 3).

Institutionen delar bilden av att det handlar om två i grunden välfungerande utbildningar.

Det bör också påpekas att betydande utvecklingsinsatser genomförts eller inletts på de båda utbildningarna redan innan utvärderingen inleddes. Det gäller bl a övergång till distansundervisning på Evidensprogrammet, en omfattande revidering av kursplaner inom vetenskapsteori i syfte att förtydliga studiegången och förbättra progressionen från grundnivå till avancerad nivå, samt förbättrade rutiner för återkoppling till studenter av resultat från kursutvärderingar. Bedömargruppen beskriver dessa insatser som ”väl motiverade och gedigna” samtidigt som behovet att följa upp dem betonas.

Mot denna bakgrund är de åtgärder som föreslås nedan huvudsakligen i linje med institutionens och utbildningarnas redan existerande prioriteringar och med tidigare planerat och redan inlett utvecklingsarbete. En central uppgift blir därmed att följa upp insatser som vi redan börjat implementera eller kommer att implementera i närtid, även om vi även föreslår insatser som inte planerades sedan tidigare. På det hela taget framstår de föreslagna åtgärderna således jämförelsevis mindre genomgripande än de som föranletts av tidigare utvärderingar med extern bedömning av andra utbildningar vid institutionen.

Åtgärdsplanen inleds med synpunkter och därav motiverade åtgärder som berör båda de utvärderande utbildningarna. Sedan behandlas synpunkter och åtgärder gällande först vetenskapsteori och därefter Evidensprogrammet. Därefter följer ett stycke där vi kommenterar ett par synpunkter från bedömargruppen som vi lämnar utan åtgärd och motiverar detta. Slutligen sammanfattas de föreslagna åtgärderna i en tabell som även anger tidsplan och ansvariga funktioner vid institutionen. Nummer inom hakparentes hänvisar till numreringen i denna tabell.

Övergripande synpunkter och åtgärder

De båda utvärderade utbildningarna ligger nära varandra ämnesmässigt och flera kurser i vetenskapsteori samläses med kurser med ”analytiker-inriktning” på Evidensprogrammet. Bedömargruppen har inget att invända mot detta upplägg som sådant men konstaterar att de båda studentgrupperna delvis har olika förväntningar och förutsättningar, vilket delvis är en tillgång men samtidigt medför spänningar mellan vetenskapsteori-studenternas ”bildningsperspektiv” och Evidensprogram-studenternas ”nyttoperspektiv”. Gruppen noterar också att de sistnämnda upplever samläsningen som mer givande än de förstnämnda. Institutionen instämmer i problembeskrivningen och bedömer att den motiverar en tydligare uppdelning mellan generiska och utbildningsspecifika undervisnings- och examinationsmoment på de aktuella kurserna. Detta prövas under H22 och kommer att följas upp V23 [1].

Bedömargruppen och institutionen är eniga om att båda utbildningarna har utmaningar vad gäller studenters slutförande av magister- och masteruppsatser och att det finns ett behov av att höja prestationsgraden på berörda kurser. Vi bedömer att en viktig orsak

till problemet är att studenterna på de aktuella kurserna ofta har otillräckliga färdigheter i akademiskt skrivande. H22 införs därför frivilliga skrivstugor för studenter på Evidensprogrammet och på avancerad nivå i vetenskapsteori. Dessa syftar till att träna studenterna i akademiskt skrivande och ges på kurser som i studiegången direkt föregår uppsatskurserna [2]. Därtill har vi införs H22 lagt till en Canvas-modul på aktuella kurssidor med information om ASK-enhetens resurser för utveckling av akademiskt skrivande riktade till studenter [3]. Båda insatserna kommer att följas upp H23. (Se nedan för insatser relaterade till examensarbeten specifikt på Evidensprogrammet.)

Bedömargruppen påpekar att den höga kvaliteten på de båda utbildningarna delvis är avhängig ett fåtal engagerade lärare och betonar vikten av att minska den sårbarhet som detta medför. Institutionen instämmer i att det är angeläget att säkerställa utbildningarnas långsiktiga kompetensförsörjning, och har nyligen bland annat av detta skäl rekryterat tre universitetslektorer i vetenskapsteori, varav två påbörjat sin anställning H22 och den tredje redan var anställd vid institutionen. De båda nya lektorerna fasas in i båda utbildningarna med början H22, vilket förväntas minska beroendet av enskilda lärare och skapa bättre långsiktiga förutsättningar för bemanning. Uppföljning är planerad till H24 [4]. (Vad gäller insatser rörande kompetensförsörjning på Evidensprogrammet, se nedan.)

Vetenskapsteori

Som noterades inledningsvis genomgick kursplaner i det progressiva kursutbudet omfattande revideringar inför H21 i syfte att stärka progressionen från grundnivå till avancerad nivå och undvika samläsning mellan nivåerna. Som bedömargruppen noterar behöver konsekvenserna av denna förändring följas upp, vilket kommer att ske inom ämnesrådet för vetenskapsteori V23 [5].

Bedömargruppen konstaterar att utbildningen i vetenskapsteori ”har ett litet antal studenter och en relativt låg ersättningsnivå” och att den ”verkar...vara relativt okänd och att studenterna mest verkar ha hittat den av en slump.” Institutionen instämmer till fullo i att detta är en viktig utmaning och att åtgärder som syftar till att synliggöra utbildningen, höja antalet studenter och stärka retentionen är angelägna. (Ersättningsnivån, tolkad som ”prislappen” för en humanistisk HST, bedöms dock inte som möjlig att åtgärda på institutionsnivå.) Bedömargruppen nämner populärvetenskapligt arbete som ett sätt att bemöta denna utmaning. Institutionen förnekar förvisso inte värdet av sådant arbete, men bedömer samtidigt följande åtgärder som mer ändamålsenliga och kostnadseffektiva:

- Ett sätt att stärka utbildningens synlighet och öka antalet studenter är, som bedömargruppen noterar, att bättre utnyttja en befintlig fristående kurs i medborgarforskning. Kursen har endast getts en gång tidigare (bland annat på grund av begränsade lärarresurser, vilka nu utökats genom rekryteringar; se ovan) men ges under H22 och V23 och kommer att följas upp H23 [6]. Förhoppningen är att kursen förutom att vara attraktiv för sin egen skull även ska locka studenter till andra kurser i vetenskapsteori.

- Vi planerar också att stärka synlighet och öka antalet studenter genom utveckling av nya kurser. Under H22 utvecklar vi en fristående kurs i forskningskommunikation med motsvarande kurs på av Kommunikatörsprogrammet som förlaga, vilken kommer att ges första gången H23. Även här hoppas vi att kursen ska väcka intresse för andra vetenskapsteorikurser. Samtidigt utvecklas en kurs i vetenskapsteori för lärare inom ramarna för det fristående lärarutbildningsuppdraget, vilken även den kommer att ges första gången H23. Dessa satsningar följs upp under V24 [7].
- En satsning på studenternas studie- och lärmiljö (vilken, som bedömargruppen korrekt noterar, har blivit lidande under pandemin) förväntas kunna stärka retentionen. Denna sker dels igenom en nyligen inrättad frivillig läsgrupp som leds av nuvarande studierektor i vetenskapsteori [8] och dels genom att på ett mer aktivt sätt än tidigare bjuda in institutionens befintliga mentorsverksamhet för studenter att engagera sig i vetenskapsteoriutbildningen [9].
- Vi planerar att med hjälp av institutionens kommunikatör genomföra riktad annonsering av vetenskapsteorikurser på sociala medier i samband med att dessa är öppna för antagning H22 och V23, med uppföljning H23 [10].

Evidensprogrammet

Som nämnts ovan är det inom båda utbildningarna en utmaning att förmå studenter att slutföra sina examensarbeten. Vad gäller Evidensprogrammet specifikt påpekar bedömargruppen att ett hinder kan vara en upplevd förväntan bland studenter att examensarbetena ska vara av utpräglad ”analytiker”-karaktär, och att examensmålen även bör kunna nås genom mer ”aktör”-orienterade eller praktiktäna arbeten där fokus ligger på att använda de praktiska och metodologiska färdigheter som utvecklas under programmet. Vi instämmer och bedömer att utbildningsplan och relevanta kursplaner redan lämnar utrymme för sådana uppsatser, men att tydligare instruktioner för denna typ av uppsatser behövs. Sådana kommer att utvecklas inför V23 [11].

När det gäller analytiskt orienterade uppsatser framför bedömargruppen att studenterna med fördel kan förse med mer praktiskt orienterad metodkunskap under utbildningens analytiska moment, vilket vi instämmer i. Vi prövar därför under H22 undervisning om kvalitativa metoder som är ännu mer praktiskt präglad än tidigare. Detta kommer att följas upp under V23 [12].

Kompetensen för undervisning på vissa av programmets praktiktäna moment (särskilt vad gäller systematiska översikter och förbättringsvetenskap) säkerställs i nuläget delvis genom externa lärare och doktoranders medverkan i undervisningen. Detta är förvisso positivt för doktorandernas pedagogiska meritering men samtidigt inte långsiktigt hållbart, vilket bedömargruppen noterar. Därför behöver en översyn av i vilken utsträckning motsvarande kompetens finns hos våra nyrekryterade lärare göras i

samband med att de fasas in i undervisningen (se [4] ovan). Därefter kommer institutionsledningen att se förutsättningar för att vid behov säkerställa sådan kompetens vid framtida rekryteringar [13].

Avslutande kommentarer

I relation till det femte utvärderingskriteriet ("att utbildningen är relevant för studenternas och samhällets behov", s. 3 i "Vägledning...") skriver bedömargruppen: "Ämnenas koppling till internationellt [sic] utbildnings- och forskningsområden skulle kunna förtydligas för studenter och intresserade". I ljuset av samtalen under platsbesöket och på återföringsmötet är det tydligt att denna synpunkt inte handlar om att utbildningarna har bristande forskningsanknytning eller att det saknas internationell forskningslitteratur i litteraturlistor. Det som åsyftas är snarare att utbildningarna är utpräglade tvärvetenskapliga och har få exakta motsvarigheter internationellt. När det gäller vetenskapsteori (åtminstone så kallad "klassisk vetenskapsteori") har ämnet en tydlig nordisk prägel; utanför Norden betraktas det som en del av idéhistoria eller filosofi. Vidare bygger Evidensprogrammet på ett upplägg (kombinationen av aktörs- och analytikerperspektiv) som oss veterligen inte återfinns i utbildningar i evidensbaserad i andra länder. Dessa förutsättningar kan förvisso medföra utmaningar när det gäller att visa på utbildningarnas relevans i en internationell kontext, men är samtidigt inbyggda i deras "natur" och även delvis att betrakta som styrkor. Vi bedömer det inte som görbart eller önskvärt att ändra på detta.

Bedömargruppen noterar att lärare kopplade till de båda utbildningarna även är inblandade i olika uppdragsutbildningar där de "köps in" till kurser som ges på andra fakulteter, uppdrag som är ekonomiskt betydelsefulla för institutionen. De beskriver sådana uppdrag som "ett kvalitetshöjande bidrag till andra fakulteter" som med fördel kan ytterligare utökas i omfattning. Vi instämmer, men gör samtidigt tolkningen att dessa utbildningar inte i egentlig mening tillhör det utvärderingsobjekt som omfattas av utbildningsutvärdering med extern bedömning vid Humanistisk fakultet. Vi föreslår därför inga särskilda åtgärder vad gäller dessa utbildningar i denna åtgärdsplan. Det bör dock tilläggas att även dessa utbildningsinsatser är föremål för kontinuerligt utvecklingsarbete i dialog med samarbetspartners på andra fakulteter.

Sammanfattning av åtgärder

Åtgärd	Tidsplan	Ansvarig
Åtgärder som rör båda utbildningarna		
1. Uppdelning i generiska och utbildningsspecifika moment på samlästa kurser	Genomförande H22, uppföljning V23	Ämnesråd, programråd, lärarlag
2. Frivilliga skrivstugor	Genomförande H22, uppföljning H23	Studierektor, lärarlag
3. Canvas-information om ASK	Genomförande H22, uppföljning H23	Studierektor, lärarlag
4. Infasning av nyanställda lektorer	Genomförande H22-V23, uppföljning H24	Utbildningssamordnare, avdelningschefer, studierektor, programkoordinator
Vetenskapsteori		
5. Uppföljning av kursplanerevideringar genomförda inför H22	V23	Ämnesråd, studierektor
6. Uppföljning av kurs i medborgarforskning	V23	Ämnesråd, studierektor
7. Nya kurser i vetenskapsteori för lärare och forskningskommunikation	Utveckling H22, lansering H23, uppföljning V24	Ämnesråd, studierektor, utbildningsansvarig
8. Läsgrupp i vetenskapsteori	Genomförande H22, uppföljning V23	Studierektor, lärarlag
9. Engagerande av mentorsverksamheten för studenter	Genomförande V23, uppföljning V24	Utbildningsansvarig, ämnesråd
10. Riktad annonsering av vetenskapsteorikurser	Genomförande H22-V23, uppföljning H23	Kommunikatör, studierektor, ämnesråd
Evidensprogrammet		
11. Instruktioner för praktknära examensarbeten	Genomförande V23, uppföljning H23	Lärarlag, programkoordinator, programråd
12. Utökad praktisk undervisning i kvalitativ metod	Genomförande H22, uppföljning V23	Programråd, programkoordinator
13. Översyn av behov av kompetens för praktknära undervisning inför eventuella framtida rekryteringar	Genomförande V23-H23	Programråd, institutionsledning

Med vänliga hälsningar

Erik Malmqvist, utbildningsansvarig